

Watersnoodramp 1953

In dit themapakket komt de rol van water en zeespiegelstijging in Nederland aan de orde. De leerlingen leren met welke technologie landkaarten worden gemaakt en het weer wordt voorspeld en gaan aan de slag met waterverbruik in hun eigen omgeving. Het themapakket bestaat uit vijf lessen waarin informatievaardigheden, ICT-basisvaardigheden en technologie aan bod komen. De lessen zijn afzonderlijk van elkaar te geven, je kunt de volgorde zelf bepalen. In de vorige les in dit themapakket hebben de leerlingen geleerd over het feit dat Nederland een laaggelegen land is. In deze les gaan we terug naar het verleden en ontdekken de leerlingen hoe het in 1953 vreselijk mis ging. Deze watersnoodramp was de aanleiding voor de bouw van de Deltawerken. De leerlingen gebruiken digitale middelen om zelf informatie over deze ramp op te zoeken. Lesduur: ca. 1,5 uur.

LESOPBOUW

- Introductie: Hoe hebben mensen in Nederland zich de afgelopen eeuwen beschermd tegen het water? (30 min.)
- Doen: De leerlingen leren via een digitale vensterplaat en werkblad meer over de Watersnoodramp 1953. (45 min.)
- Verdieping: De leerlingen leren over de Deltawerken en gaan in gesprek over hoe het is om in een risicogebied te leven. (15 min.)
- Afronding: Terugblik op de les. (5 min.)

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding van de les.
- Digibord met internetverbinding: klik door de

slides voor op het digibord.

- Bekijk de vensterplaat Watersnood via [de website](#) van Canon van Nederland. Download het werkblad voor de leerlingen met de bijbehorende handleiding voor leerkrachten. Neem het werkblad en de handleiding door.

BURGERSCHAP

In deze les staat de pijler 'participatie' centraal, waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van de vaardigheid 'Deelnemen aan discussie en overleg' (leerdoel 12 leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie). Bijna de helft van Nederland ligt lager dan de zee. De mensen die hier wonen, wonen in een risicogebied. Er is een kans dat dit gebied overstroomt. De leerlingen gaan in discussie over waarom mensen ervoor kiezen om op deze risicovolle plekken te wonen.

Het onderdeel Burgerschap in de Digi-doener is gebaseerd op het Vakportaal burgerschap van SLO. SLO onderscheidt drie domeinen van burgerschapsonderwijs: democratie, participatie en identiteit. Vanuit dit perspectief werken we aan burgerschap in de Digi-doeners, meer informatie vind je [hier](#).

ETHIEK

In deze les staat de volgende ethische stelling centraal: Wonen in een risicogebied is je eigen keuze. Waarom kiezen mensen ervoor om te wonen in risicovolle gebieden? Is dit een eigen keuze en ben je dan ook zelf verantwoordelijk als het mis gaat? Wat vinden de leerlingen?

DOEL VAN DE LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerdoel vak	21st century skills
1 Digitale communicatie & samenwerking DG4.3 Digitale samenwerking.	1 Informatievaardigheden De leerling wordt zich bewust van de informatiebehoefte.	1 Oriëntatie op jezelf en de wereld De leerling leert over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.	1 Samenwerken
2 Digitaal burgerschap DG5.1 De digitale burger.	2 ICT-basisvaardigheden De leerling kan gebruikmaken van een internetbrowser en functionaliteiten als favorieten, tabbladen ed.	2 Oriëntatie op jezelf en de wereld De leerling leert over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kan die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.	2 Kritisch denken

INTRODUCTIE

Openingslide

Slide 1, Praten met de klas

Vertel: In de vorige Digi-doener hebben we geleerd dat Nederland een laaggelegen land is. Ongeveer 40% van ons land ligt lager dan de zee. Als we ons land niet zouden beschermen tegen het water, dan zou een groot deel van Nederland onder water staan.

Slide 2, Luisteren

Vertel: Overstromingen zijn in het deltagebied Nederland heel normaal. Al duizenden jaren overstroomt het land regelmatig. In de vroege Middeleeuwen, ruim 1000 jaar geleden, wordt dit echter een probleem. In deze tijd groeit de bevolking in Europa, en dus ook in Nederland, sterk. Er komen steeds meer mensen bij en er worden dus veel nieuwe huizen en dorpen gebouwd. Veel mensen gaan langs de veenstroompjes aan de kust wonen. Ze maken het land droog, zodat ze er voedsel kunnen verbouwen. Door het droogmaken daalt het land en het gevaar van overstromingen door zeewater wordt groter. Daarom gaan de mensen nieuwe manieren bedenken om zich tegen het water te beschermen. Een van de eerste manieren waarop mensen zich probeerden te beschermen tegen water, was het bouwen van en wonen op terpen. Terpen zijn door mensen gebouwde heuvels, om zo een veilige plek te hebben in het geval van overstromingen. Soms stond er op een terp één huis, maar er zijn ook grote terpen met een heel dorp erop. Vooral in het noorden van Nederland, in de provincies Friesland en Groningen, kun je veel terpen vinden.

Bekijk [de eerste video](#) tot 1:04 samen met de leerlingen. Bekijk daarna [de tweede video](#) tot 0:26 samen met de leerlingen.

Slide 3, Luisteren

Vertel: De bouw van terpen is zwaar en kost veel tijd. Daarom gaat men rond het jaar 1000 het land op een andere manier beschermen tegen water, namelijk door de bouw van dijken. Rondom een stuk land of dorp bouwde men een dijk, een ringdijk genaamd. Het land aan de binnenkant van de dijk wordt een polder genoemd. Bij eb, laag water dus, liet men het water uit de polder wegstromen. Bij vloed, hoog water, werden de openingen in de dijk met schuiven dichtgemaakt, om de polder zo droog te houden.

Steeds meer stukken land worden op deze manier omringd door dijken. De dijken worden aan elkaar vastgemaakt en zo ontstaat een netwerk van dijken.

Slide 4, Luisteren

Vertel: Om de polders goed te blijven beschermen, was het nodig om de dijken goed te onderhouden. Kwetsbare plekken moesten bijvoorbeeld worden gerepareerd en soms was het nodig om de dijken hoger te maken. Om de dijken goed te kunnen onderhouden, richtte men waterschappen op. Een waterschap is een club mensen, vaak landbezitters, die zich bezighoudt met het onderhoud van de dijken in een bepaald gebied. Het eerste waterschap dat werd opgericht in 1255 is het Hoogheemraadschap van Rijnland. Tegenwoordig kennen we nog steeds waterschappen, die nog altijd zorgen dat onze dijken in een goede staat zijn. Ook het Hoogheemraadschap Rijnland bestaat nu, ruim 750 jaar later, nog steeds. (Bekijk eventueel [de beknopte video](#) over de waterschappen samen met de leerlingen.)

Slide 5, Luisteren

Vertel: In de afgelopen 100 jaar zijn er twee grote rampen geweest, waarbij grote delen van Nederland zijn overstroomd. In 1916 vindt de Zuiderzeeramp plaats. De Zuiderzee, dat nu het IJsselmeer wordt genoemd, slaat hele stukken land weg. Dat is al de zoveelste keer. Het is al snel duidelijk dat hier iets aan moet worden gedaan. Er wordt besloten dat de Zuiderzee moet worden afgesloten met een dijk, de Afsluitdijk genaamd. In 1932 is de dam klaar. Vanaf nu heet de Zuiderzee het IJsselmeer. (Bekijk [de video](#) samen met de leerlingen.)

Slide 6, Praten met de klas

Vertel: In de afgelopen honderd jaar vindt nog een tweede grote watersnoodramp plaats: de Watersnoodramp van 1953. Deze ramp vindt plaats ongeveer zo'n 70 jaar geleden, in het zuidwestelijk deel van Nederland. (Bekijk [de video](#) samen met de leerlingen en bespreek deze kort na.)

DOEN

Slide 7, Doen

Vertel: Jullie gaan nu zelf nog meer te weten komen over deze watersnoodramp. Dat doen jullie door naar de [de website](#) van Canon van Nederland te gaan. Stel het taalniveau in op groep 5/6. Klik op [de vensterplaat](#). Je ziet op de vensterplaat verschillende foto's met daarop de letter 'i'. Die 'i' staat voor informatie. Als je erop klikt, verschijnt er een tekst of video met informatie over de Watersnoodramp. Met behulp van de informatie van de foto's van de vensterplaat, ga je de vragen en opdrachten van het werkblad beantwoorden. Je krijgt hiervoor ongeveer 40 minuten de tijd. Je werkt samen in een tweetal of drietal en deelt samen een device. Als jullie klaar zijn, bespreken we samen de antwoorden.

Deel de werkbladen en devices uit en bekijk bijbehorende handleiding voor leerkachten via [de website](#) van Canon van Nederland.

Slide 8, Praten en denken

Laat de leerlingen de juiste antwoorden op de vragen van het werkblad zien op het digibord. Bespreek de antwoorden met de leerlingen. Bespreek ook met de leerlingen hoe ze de juiste informatie hebben kunnen vinden. Uit welke bronnen was de informatie afkomstig? Zijn alle bronnen even betrouwbaar? Welke andere bronnen zouden nog meer kunnen worden geraadpleegd om informatie over de Watersnoodramp te vinden?

VERDIEPING

Slide 9, Praten en denken

Bekijk [de video](#) samen met de leerlingen. Praat met de leerlingen kort na over wat ze hebben gezien in de video. Welke leerlingen hebben de Deltawerken wel eens gezien of bezocht? Vraag naar hun persoonlijke ervaringen.

Via [deze website](#) van Schooltv is er een interactieve schoolplaat over de Deltawerken bekijken. De leerlingen kunnen de kaart vrij verkennen of een tour volgen.

Slide 10, Luisteren

 Vertel: Bijna de helft van Nederland ligt lager dan de zee. De mensen die hier wonen, wonen in een risicogebied. Er is een (gelukkig kleine) kans dat dit gebied overstroomt. Nederland heeft een communicatiemiddel om mensen te waarschuwen bij een ramp: het NL-Alert. NL-Alert is het alarmmiddel van de overheid dat je waarschuwt en informeert over een noodsituatie. (Bekijk [de video](#) samen met de leerlingen.)

Om mensen in een bepaalde gebied te waarschuwen, kunnen er ook sirenes worden aangezet. Een sirene waarschuwt de mensen in een gebied waar gevaar dreigt. Dat kan een hele stad zijn, maar ook een woonwijk. De sirenes worden een keer per maand getest: op de eerste maandag van de maand om precies 12:00. Dan hoef je niets te doen, het is een testalarm. Weten jullie wat je moet doen als de sirene afgaat? Hoe kun je je voorbereiden op een noodsituatie? (Ga met de leerlingen in gesprek.)

★ TIP!

Bekijk eventueel [de trailer](#) van de zesdelige dramaserie van NPO over een fictieve watersnoodramp anno nu. Wat zou er kunnen gebeuren als de duinen en dijken breken? Wat gebeurt er dan met de Randstad?

Slide 11, Praten en denken

Vertel: Ook in andere delen van de wereld wonen mensen soms ook op gevaarlijke plekken. Kunnen de leerlingen hier voorbeelden van noemen? Mogelijke antwoorden: Wonen bij een vulkaan, op een breuklijn (in verband met aardbevingen), in een dal langs een rivier, in een dor en droog gebied (in verband met bosbranden). Waarom kiezen mensen ervoor om op deze risicovolle plekken te wonen? Praat hierover met de leerlingen.

(Eventueel zijn er [via Schooltv](#) ook video's te bekijken waarin kinderen vertellen hoe het is om te leven met de risico's in hun gebied.)

Slide 12, Praten en denken

 Bespreek met de leerlingen de volgende ethische stelling: Wonen in een risicogebied is je eigen keuze. Waarom kiezen mensen ervoor om te wonen in risicovolle gebieden? Is dit een eigen keuze en ben je dan ook zelf verantwoordelijk als het mis gaat? Wat vinden de leerlingen?

AFRONDING**Slide 13, Praten met de klas**

Vertel: In deze les hebben we meer geleerd over de mogelijkheden om veilig en droog te wonen in ons land. We hebben ook gezien dat het in het verleden af en toe flink mis ging. De Watersnoodramp van 1953 is daar een bekend voorbeeld van. We hebben geleerd hoe we, na deze ramp, ons land beter hebben beschermd tegen de zee, door de bouw van de Deltawerken. Ook in andere landen wonen mensen soms op riskante plekken. We hebben met elkaar besproken waarom mensen hier soms, vrijwillig of gedwongen, toch voor kiezen.

